

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a városi környezetre vonatkozó tematikus stratégiáról”

COM(2005) 718 final – (SEC(2006) 16)

(2006/C 318/15)

2006. január 11-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2006. július 11-én elfogadta. (Előadó: Antonello PEZZINI.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. szeptember 13-án tartott 429. plenáris ülésén 194 szavazattal 2 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a fenntartható fejlődés, valamint a versenyképesség és az innováció növelése érdekében mindenképpen foglalkozni kell a városokat napjainkban jellemző összetett problémákkal, melyek a következők: környezetszennyezés, túlterhelt közlekedési hálózat, lakhatási problémák, biztonsági problémák és bűnözés, foglalkoztatási válság és a termelés szerkezetátalakulása, társadalmi kirekesztés – különösen a fiatalok és idősök tekintetében –, valamint a térségi és etnikai elkülönülés.

1.2 A városi levegőszennyezés már hosszú ideje olyan egészségveszélyeztető tényező, amelynek következtében rendkívül magas költségek hárulnak a társadalomra és az egészségügyre. Az Egészségügyi Világszervezet szerint a városok rossz levegőminősége a fő oka annak, hogy sok krónikus megbetegedés száma növekszik. Ezek a betegségek nagy költséget jelentenek mind az egészségügyi rendszerek (az orvosi kezelés és a kórházi tartózkodás miatt), mind pedig a munkakiesésen keresztül a gazdaság számára.

1.3 A környezetszennyezés megelőzése megkerülhetetlen kérdés, aminek ki kell terjednie egyrészt az egyéni felelősség szintjére, a magántulajdonú gépjárművek korlátozott használata révén, másrészt új közlekedéspolitikai intézkedéseken keresztül a kollektív szintre is.

1.4 Az EGSZB véleménye szerint a tagállamoknak immár le kell zárniuk a gondolkodás szakaszát, és az Európai Bizottság megjegyzéseit figyelembe véve egy integrált és közös részvételen alapuló megközelítés és felelősségteljes eljárás keretében konkrét, azonnali cselekvési terveket kell elfogadniuk az életminőség és a környezet minőségének jelentős, folyamatos és ellenőrizhető javítása érdekében.

1.5 Az EGSZB arról is meg van győződve, hogy helyes a Bizottság által választott irány, amelynek keretében egy erőteljesen a szubszidiaritás és a polgárok közeli döntéshozatal elveivel

igazodó integrált stratégiát kíván kialakítani a városi környezet számára. Ez különösen igaz akkor, amikor ezt a stratégiát a megújult lisszaboni és göteborgi program keretében közösen kidolgozott és közös részvételen alapuló eljárásokkal valósítják meg.

1.5.1 Az EGSZB véleménye szerint az Európai Uniónak olyan mechanizmusokat kell elfogadnia, amelyek támogatják a nemzeti, regionális és helyi hatóságok által létrehozott és az egyes referenciaterületeken e stratégia konkrét kialakítására irányuló legjobb eljárásokat.

1.5.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a városoknak versenyképességük érdekében modern, hatékony és az interneten keresztül hozzáférhető szolgáltatásokat kell kialakítaniuk, különösen az egészségügy, a szociális szolgáltatások és a közigazgatás területén, hogy erősítsék a társadalmi kohéziót és biztosítsák a fiatalok és idősök integrációját. Ennek érdekében újra kell értékelni a belváros és az elővárosok, a prosperáló, illetve a strukturális nehézségekkel küzdő városi területek, valamint a város és vonzáskörzete közötti viszonyrendszert.

1.6 Az EGSZB alapján véve azon a véleményen van, hogy a városi környezetre elsősorban a „szociálisan felelős térség” modelljét kell alkalmazni, azaz egy olyan térség modelljét, amelynek fejlesztését a fenntarthatóság elve irányítja, gazdasági, társadalmi és környezeti szempontokat foglal magában, és figyelembe veszi a népesség öregedésének társadalmi-gazdasági hatásait.

1.7 Egy térség akkor tekinthető „szociálisan felelősnek”, ha sikerül összekapcsolnia a megfelelő színvonalú jólétet és a szociális felelősségvállalással kapcsolatban felmerülő kötelezettségek teljesítését.

1.7.1 A kötelezettségekre való felkészülés és az egyént megillető jogokkal kapcsolatos felvilágosítás a családon belüli tudatoságra nevelésből indul ki, és a későbbi oktatási formák során válik intenzívebbé, az óvodától kezdve.

1.8 A jelenlegi (hatodik) kutatási és fejlesztési keretprogram a technológiai előrelépéssel megteremti annak lehetőségét, hogy a területi vonatkozású szociális felelősségnek nagyobb jelentőséget tulajdonító jövőmodell keretében bevonják a társadalmi szereplőket egy közös döntéshozatali alap létrehozásába.

1.8.1 A hetedik kutatási és fejlesztési keretprogram a technológiai előrelépés mellett az egészségügynek szentelt tematikus prioritás területén ⁽¹⁾ külön intézkedéseket is tartalmaz a humántőke-fejlesztéssel és a népesség öregedésével kapcsolatban, amelyek figyelembe veszik ezek és az olyan tényezők kölcsönhatását, mint a környezet, az egyéni magatartás és a nem.

1.8.2 Az EGSZB felhívja a figyelmet az iskolák, oktatási intézmények és felsőoktatási intézmények alapvető szerepére, amelyeknek átfogó erőfeszítéseket kell tenniük annak érdekében, hogy a fiatalokat és a polgárokat megnyerjék a fenntartható fejlődésnek.

1.8.3 Nemzetközi szinten különböző kezdeményezések figyelhetők meg, amelyek a „vállalati szociális felelősség” alapelveit és központi értékeit kívánják meghatározni. A legfontosabb ilyen kezdeményezések a következők:

- az Európai Unió Alapjogi Chartájának környezetvédelemről szóló 37. cikke ⁽²⁾;
- az Egyesült Nemzetek által elfogadott Global Compact (Globális Megállapodás) ⁽³⁾;
- az OECD iránymutatásai ⁽⁴⁾;
- az „Istituto Europeo per il Bilancio Sociale” (a Vállalati Szociális Felelősség Európai Intézete) által kiadott vállalati értékek chartája ⁽⁵⁾.

1.9 Az EGSZB kifejezetten megerősíti, hogy az ezen alapelvek és -értékek konkrét alkalmazására irányuló intézkedések megtérülő befektetésnek tekintendők, mivel hozzájárulnak a városi struktúrák gazdasági, társadalmi és foglalkoztatási szempontjainak felértékelődéséhez, továbbá növelik azok vonzerejét és hangsúlyosabb megjelenítésük lehetőségét.

⁽¹⁾ HL C 65/02/2006, 5.2.2. pontját (előadó: HEINISCH) és HL C 65., 2006 (előadó: WOLF és PEZZINI).

⁽²⁾ 37. cikk – **A környezet védelme:** „A magas színvonalú környezetvédelmet és a környezet minőségének javítását be kell építeni az uniós politikákba, és a fenntartható fejlődés elvével összhangban biztosítani kell megvalósulásukat”.

⁽³⁾ „... amellett kell döntenünk, hogy egyesítjük a piaci erőket és az általános érvényű idealokat. Döntsünk úgy, hogy egyensúlyt teremtünk az egyéni vállalkozói szellem alkotóereje, a hátrányos helyzetűek szükségletei és a jövő generációival szembeni kötelezettségeink között”. Kofi Annan, az Egyesült Nemzetek főtitkára. A svájci Davosban 1999 januárjában tartott Világ-gazdasági Fórumon meghirdetett és hivatalosan 2000 júliusában az ENSZ Főtitkárságán bemutatott Global Impact kezdeményezésben felszólítja a vállalatokat, hogy az emberi jogok, a munkafeltételek és a környezetvédelem területén csatlakozzanak az új univerzális alapelvekhez.

⁽⁴⁾ Az OECD 2000 júniusában közzétett iránymutatásai a multinacionális vállalatok számára készültek.

⁽⁵⁾ Ez az intézet dolgozta ki a „Vállalati értékek chartáját”, lásd a II. mellékletet.

1.10 Az EGSZB határozottan síkraszáll a „zöld városért” európai díjak létrehozása mellett, hogy előmozdítsák a helyi közösségek és az azokat alkotó állami és magánszereplők erőfeszítéseinek és (környezettudatos) magatartásának optimalizálását.

1.10.1 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a Régiók Bizottságával együttműködve maga járjon elől jó példával, és vizsgálja meg a civil társadalom évenként odaítélendő „Eurogreen City” elnevezésű díja meghirdetésének lehetőségét, továbbá kísérelje meg figyelemmel a fenntartható városfejlesztés bevált gyakorlatait az Egységes Piaci Megfigyelőközpont (OMU) keretein belül.

2. Indokolás

2.1 Az európai lakosság túlnyomó többsége városi térségben él ⁽⁶⁾, ahol a közlekedési rendszerek, a környezeti feltételek, a szociális helyzet és a közérdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés drámai mértékű romlása gyakran negatív hatást gyakorol az életminőségre: ez utóbbit átfogó modernizációnak kell alávetni, ami az erőforrások intelligens felhasználását, valamint az egyének és a társadalom környezetvédelmi szempontokat jobban szem előtt tartó magatartását teszi szükségessé.

2.1.1 Az EGSZB már foglalkozott ezzel a problémával, és különösen arra hívta fel a figyelmet, hogy „különböző okok miatt [...] a környezeti problémák a városokban halmozottan jelentkeznek. A polgárok különösen erősen érzik ezeket a problémákat, mindenekelőtt a levegőminőség, a zajterhelés és – elsősorban a déli tagállamokban – a vízkészletek tekintetében”.

2.1.2 A környezetvédelmi szempontok városfejlesztési folyamatba való beépítése az Európai Unió által elfogadott, egyes kiemelt területeken a fenntartható fejlődés előmozdításáról szóló, 2002–2012-es hatodik környezetvédelmi cselekvési program prioritásai közé tartozik, amellyel kapcsolatban az EGSZB egy véleményben már ismertette álláspontját.

2.1.3 A 2002–2012-es hatodik cselekvési program hét tematikus stratégia ⁽⁷⁾ kidolgozását és elfogadását irányozta elő:

– *levegőszennyezés;

– *tengeri környezet;

– *a természeti erőforrások fenntartható felhasználása;

⁽⁶⁾ Több mint 50 000 lakossal rendelkező térség.

⁽⁷⁾ A csillaggal* jelölt stratégiákkal kapcsolatban már elfogadták a vonatkozó irányelveket.

- *hulladékkezelés megelőzése és hulladék-újrafeldolgozás;
- a talaj védelme;
- a növényvédő szerek alkalmazása;
- *városi környezet.

2.1.4 A hét tematikus stratégiához a Bizottság már kidolgozta a következő öt dokumentumot: a Bizottság által 2005. szeptember 21-én az emberi egészség és a környezet védelme céljából elfogadott „Tematikus stratégia a levegőszennyezésről”⁽⁸⁾ című közlemény; a 2005. október 24-én elfogadott, a biztonságos, tiszta és egészséges európai tengeri környezet megőrzéséről szóló tematikus stratégiára irányuló irányelvjavaslat⁽⁹⁾; a hulladékkezelés megelőzéséről és a hulladék-újrafeldolgozásról szóló új tematikus stratégiára irányuló, 2005. december 21-i irányelvjavaslat⁽¹⁰⁾; a 2005. december 21-én előterjesztett, a természeti erőforrások fenntartható felhasználásáról szóló új tematikus stratégiára irányuló javaslat⁽¹¹⁾, valamint a városi környezetről szóló, 2006. január 11-i javaslat, amellyel ez a vélemény is foglalkozik.

2.1.5 Egyértelmű kereszthivatkozások találhatók a tematikus stratégiákkal kapcsolatban már előterjesztett javaslatok és az ebben a véleményben vizsgált javaslat között. A városi környezet témájában az egymással szorosan összefüggő intézkedések a következő területekre összpontosulnak:

- a levegőszennyezés elleni küzdelem;
- hulladékkezelés megelőzése és hulladék-újrafeldolgozás;
- a városi közlekedésben, illetve a magánháztartások fűtő- és hűtőrendszereiben használt fosszilis tüzelőanyagokból származó üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése;
- a felszín alatti vizek, valamint a városi zöld területek természetes vadon élő növény- és állatfajainak védelme;
- a tengeri környezet védelme (a kikötők és part menti városok tekintetében).

2.1.6 Ezenkívül a városi környezetre vonatkozó tematikus stratégiára irányuló javaslat szempontjából jelentőséggel bírnak a zajvédelmi intézkedések is, amelyek tekintetében már 2002-ben elfogadtak egy stratégiát az agglomerációkra vonatkozó cselekvési tervre⁽¹²⁾, továbbá a tiszta közúti járművek használatának előmozdításáról szóló irányelvre vonatkozóan nemrégiben benyújtott javaslat (és különösen a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó javaslatok)⁽¹³⁾.

2.1.6.1 Hasonlóképpen szorosan kapcsolódnak ehhez a stratégiai javaslatokhoz a következők:

⁽⁸⁾ COM(2005) 446 final.
⁽⁹⁾ COM(2005) 505 final.
⁽¹⁰⁾ COM(2005) 667 final.
⁽¹¹⁾ COM(2005) 670 final.
⁽¹²⁾ 2002/49/EK irányelv.
⁽¹³⁾ COM(2005) 634 final.

- a Life+ programban a várospolitikai területén előírt közösségi környezetpolitikai intézkedések;
- a Közösség regionális és kohéziós politikai intézkedései az ESZA, az ERFA és a Kohéziós Alap keretében – az URBAN II, EQUAL és az INTERREG közösségi kezdeményezések mellett;
- közösségi intézkedések a racionális energiafelhasználás, az energiamegtakarítás és energiahatékonyság területén, valamint az „Intelligens energia” – Európa program és a jövőbeli versenyképességi és innovációs keretprogram (CIP) összefüggésében;
- a többéves kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs keretprogramban a közösségi kutatásra és fejlesztésre előírt programok, különösen a következő területeken: közlekedés- és energiapolitika; információs társadalom a jobb életminőség szolgálatában; a tudomány fejlesztése és a kultúra támogatása a társadalomban; új anyagok és nanotechnológiák; navigációs rendszerek és szatellitrendszerek kiépítése a GALILEO, a GEO és a GMES⁽¹⁴⁾ segítségével;
- a városi építészeti és kulturális örökség, valamint a városi építészeti műemlékek megőrzésére irányuló intézkedések, a MINERVA, a LIFE (RICAMA-projekt), a Kultúra 2000, a Media Plus és az eContentplus közösségi programokban előírtak szerint;
- a földközi-tengeri és balkáni országoknak (MEDA), valamint a korábbi Szovjetunió új független államainak (NIS) szóló közösségi programok (TACIS), amelyek a jövőben kialakítandó új szomszédsági eszköz tárgyat fogják képezni;
- az AKCS-államokkal, Latin-Amerikával (Mercocidades) és Ázsiával folytatott közösségi fejlesztési együttműködés és az EU kereskedelempolitikája keretében (az EU fenntarthatósági szempontú kereskedelmi hatásvizsgálata – SIA) előírt EU-intézkedések.

2.1.7 a Bizottság által a 2004-es időközi közleményről⁽¹⁵⁾ folytatott konzultáció eredményei; az erre a területre vonatkozó lehetséges stratégiák első értékelése; az Agenda 21 keretében tett önkéntes kötelezettségvállalások; az Aalborgi Charta⁽¹⁶⁾; a Tanács 2004. október 14-i következtetései a tematika és a valamennyi szinten szükséges cselekvés jelentőségéről, valamint a brit elnökség időtartama alatt kidolgozott bristoli következtetések⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés.

⁽¹⁵⁾ COM(2004) 60 final: A városi környezetre vonatkozó tematikus stratégia kialakítása.

⁽¹⁶⁾ www.aalborgplus10.dk.

⁽¹⁷⁾ Bristoli megállapodás, 2005. december, www.odpm.gov.uk cod. prod. 05 EUPMI 03584. A bristoli megállapodás a fenntartható közösségek nyolc alapvető tulajdonságát különbözteti meg: 1. aktív, befogadó és biztos, 2. jól irányított; 3. jó beágyazottságú; 4. jó ellátással rendelkezik; 5. környezet-tudatos; 6. vonzó; 7. jó infrastruktúrával rendelkezik és építészetiileg jól rendezett; 8. mindenkit megszólít.

2.1.8 A Bizottság egy munkadokumentumot is készítet, amelyet az ebben a véleményben tárgyalt közleményhez mellékel. Ez magában foglalja a stratégia alkalmazásával kapcsolatos különböző forgatókönyvek hatásvizsgálatát és a költségbeclést.

2.1.9 Az Európai Parlament 2005-ben, „A városokkal kapcsolatos kérdések a bővítéssel összefüggésben” című a jelentésében⁽¹⁸⁾ elismerte, hogy a városok, agglomerációk és városi térségek, ahol az Európai Unió lakosságának 78 %-a él, rendkívül összetett és halmozottan jelentkező problémák gyűjtőpontjai, ugyanakkor azonban itt formálódik a jövő, és a tudás valamennyi formája itt egyesül. A városoknak következőképpen „központi szerepet” kell játszaniuk „a felülvizsgált lisszaboni és göteborgi célkitűzések megvalósításában”. A Parlament felszólította a Bizottságot, hogy „fejlesszen ki és javasoljon valamennyi város, városi övezet és agglomeráció számára elérhető fenntartható városfejlesztési eszközöket”.

2.1.10 Az EGSZB véleménye szerint a politikai döntéshozóknak a szociális partnerekkel és a civil társadalommal egyetértésben általában arra kell törekedniük, hogy az oktatást támogató intézkedéseken keresztül nagy társadalmi teljesítőképességgel rendelkező városi környezetet valósítsanak meg.

2.2 A bizottsági javaslat

2.2.1 A bizottsági javaslat szerint „A történelmi, földrajzi, éghajlati, igazgatási és szabályozási környezetbeli különbségek a városi környezet esetében is helyi szinten kialakított, egyedi megoldásokat tesznek szükségessé. A subszidiaritás elve szerint olyan szinten kell fellépni, ahol az a leghatékonyabb, és adott esetben ez a helyi szintet is jelentheti”. „Azonban a városi környezetek sokfélesége, a meglévő nemzeti, regionális és helyi kötelezettségek különbségeire, valamint a városi környezet ügyét érintő kérdésekben a közös normák kialakításának nehézségeire való tekintettel a Bizottság úgy döntött, hogy a jogi szabályozás nem a leghatékonyabb eszköz a stratégia céljainak eléréséhez”. Ezt a véleményt a legtöbb tagállam és helyi hatóság is osztotta.

2.2.2 A javasolt tematikus stratégia a következő pontokat terjeszti elő:

- integrált környezetgazdálkodási útmutató;
- a fenntartható városi közlekedés tervezésének útmutatója, amelyhez segítséget nyújt a Bizottság által előreláthatólag 2006-ban közzeendő technikai útmutató a közlekedési tervek főbb vonásairól és a legjobb gyakorlatok példáiról; a legjobb gyakorlatokra vonatkozó EU-szintű információcseré támogatására irányuló közösségi intézkedések;

⁽¹⁸⁾ EP(2005)0272 2005. szeptember 21.

- a legjobb gyakorlatokra vonatkozó EU-szintű információcseré támogatására irányuló közösségi intézkedések;

- a Bizottság internetes oldala a helyi hatóságok számára, hogy megkönnyítsék a helyi hatóságok szempontjából jelentőséggel bíró dokumentumokhoz való hozzáférést, amelyek jelenleg különböző bizottsági honlapokon érhetők el. Mindez összhangban van az európai kommunikáció javítására irányuló cselekvési programmal;

- továbbképzési programok az integrált megközelítéshez szükséges különleges kompetenciák elsajátítása céljából, akár a helyi önkormányzatok tisztviselői számára szervezett csereprogramokon és az Európai Szociális Alap⁽¹⁹⁾ kezdeményezésein keresztül is, amelyek a regionális és lokális közigazgatás hatékonyságának növelésére szolgálnak;

- más közösségi politikák igénybevétele: kohéziós politika⁽²⁰⁾ és kutatáspolitikai⁽²¹⁾.

2.2.3 A bizottsági javaslatot – több területet átfogó jellege miatt – a többi javasolt tematikus stratégiával együtt kell értelmezni, különösen azokkal, amelyek a levegőszennyezést, a települési hulladékokat, a part menti városoknak a tengeri környezet szennyezésével szembeni védelmét és a talaj védelmét érintik.

2.2.4 Ésszerű megközelítés lenne, ha a Bizottság egy egységes szerkezetbe foglalt szöveget készítené a városok és városi térségek fenntartható fejlesztéséről szóló jogszabályok, a városok szempontjából jelentőséggel bíró különböző közösségi programok és végül a városfejlesztéssel kapcsolatos különböző területeken megvalósítandó stratégiai iránymutatások tekintetében.

2.3 Megjegyzések

2.3.1 Az EGSZB üdvözli a Bizottság közleményét, mivel olyan témakört tárgyal, amely nagy jelentőséggel bír az európai polgárok, a városaikra és a városi térségekre jellemző életminőség, valamint a városoknak a jólét és a gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés motorjaként betöltött szerepe szempontjából.

2.3.2 Pontosabban meg kell vizsgálni ezeknek a 2005 decemberében elfogadott bristoli megállapodás⁽²²⁾ szerinti stratégiai intézkedéseknek a feltételeit. E megállapodás értelmében a fenntartható európai közösségek megteremtése a következőktől függ:

- gazdasági növekedés, amely nélkül nincs mozgástere a fenntartható közösségek megteremtésére és fenntartására irányuló befektetéseknek;

⁽¹⁹⁾ Az Európai Szociális Alapból (COM(2004) 493) közigazgatási képzési programok is támogathatók a legkülönbözőbb szinteken. Fontos szerep jut a Life+ programnak is.

⁽²⁰⁾ COM(2004) 494 és 495.

⁽²¹⁾ COM(2005) 1.

⁽²²⁾ Lásd a 18. lábjegyzetet.

- az integrált megközelítés számára rendelkezésre álló kapacitások, amelyek biztosítják a fenntartható fejlődés, a gazdasági, társadalmi és környezeti vonatkozású kihívások, valamint a társadalmi beilleszkedéssel és igazságossággal kapcsolatos követelmények közötti egyensúlyt;
 - erős kulturális identitás, hogy a városok a lisszaboni program értelmében nemzetközi kiválósági központokká válhassanak;
 - képesség a társadalmi elszigetelődés problémájának kezelésére;
 - annak elismerése, hogy fenntartható közösségek különböző helyi, városi és regionális szinteken létezhetnek.
- 2.3.3 Az EGSZB véleménye szerint a „mennyiségi helyett minőségibb jogalkotás” közösségi elve értelmében a következő szempontokat kell előtérbe helyezni:
- nyílt koordinációs eljárás önkéntes alapon, amely az integrált várospolitika új megközelítését összekapcsolja az EU környezetvédelmi irányelveivel (víz, levegő, zaj, hulladékok, a levegőt szennyező kibocsátások, éghajlatváltozás, természeti és fajtасokféleség) és a 2002–2012-es hatodik cselekvési program más tematikus stratégiáival,
 - a városi környezetre vonatkozó előrejelzési rendszerek, amelyekben valamennyi érintett gazdasági és társadalmi szereplő, érdekelt fél és végfelhasználói csoport – a legkiszolgáltatottabb és hátrányos helyzetű csoportok is – részt vesz. Ezek a rendszerek képezhetnék a helyi döntéshozók független döntéshozatalának alapjait, az előrejelzés eredményeit pedig a közös ellenőrzési és viszonyítási mutatók megállapításakor európai szinten lehetne hasznosítani,
 - a helyi önkormányzatok különböző hivatalai közötti együttműködés fokozása a különböző (helyi, regionális és nemzeti) kormányzati és közigazgatási szinteken, akár a polgárok biztonságának és a gazdasági tevékenységeknek a városi bűnözéssel és kihágásokkal szembeni védelmével kapcsolatban is,
 - konkrét intézkedések a városi népesség előregedésével kapcsolatos kihívások kezelésére, akár a különböző európai városokban szerzett tapasztalatok cseréjével is,
 - közösségi támogatás a helyi önkormányzatok és a helyi szinten képviselt gazdasági, társadalmi és civil társadalmi szervezetek kapacitásépítésére szolgáló programoknak,
 - közösségi támogatás a különböző tagállamok helyi önkormányzati hivatalnokainak és szakértőinek technikai képzése, bevált eljárásaik cseréje és csereprogramjai számára,
 - a köz- és magánszféra közötti partnerségek megteremtése, különösen a gazdasági fejlesztésre és a környezetvédelmi szempontoknak megfelelő gazdasági tevékenységek támogatására irányuló integrált programok irányítása, a fenntartható várostervezés, a súlyos strukturális problémákkal szembesülő régiók és az elavult ipari létesítmények övezetének szerkezetátalakítása, valamint a kis- és közepes méretű városközpontok és a súlyos strukturális problémákkal küzdő nagyvárosi negyedek társadalmi és gazdasági szempontból fenntartható rehabilitációja és fellendítése terén ⁽²³⁾,
 - a városfejlesztés különböző gazdasági, társadalmi és környezeti szempontjaira vonatkozó intézkedésekért és programokért felelős bizottsági szolgálatok közötti koordináció és egyeztetés. Ennek keretében a külső kapcsolattartók számára egyetlen pontosan meghatározott és jól felismerhető tájékoztatási központot kell létrehozni,
 - megvalósíthatósági tanulmányok közösségi támogatása annak érdekében, hogy egyértelmű és objektív képet biztosítsunk az integrált környezetgazdálkodási tervek (EMP), a fenntartható városi közlekedési tervek és környezetvédelmi vezetési rendszerek (EMS) ⁽²⁴⁾ előkészítésének, elfogadásának, megvalósításának, tanúsításának, ellenőrzésének és felügyeletének, minőségértékelésének és felülvizsgálatának költségeiről a városok és városi térségek különböző tipológiája és jellemzői szempontjából,
 - fokozott közösségi támogatás konkrét fejlesztési projektek, valamint az európai és Európán kívüli városi hálózatok számára, mint amilyenek a „European Urban Knowledge Network” (Európai Városok Tudáshálózata), az Eurocities, a Mercocidades, a Civitas-Mobilis és az Urbact,
 - az információs társadalom, az elektronikus közigazgatási szolgáltatások, az e-tanulás és a telemunka technológiai lehetőségeinek kibontakoztatása a városi környezet minőségének javítása érdekében,
 - tantervek kidolgozása különböző szintű iskolák és oktatási intézmények számára azzal a céllal, hogy fokozzák a polgárok felelősségtudatát a környezeti kérdésekben, és tudásorientált munkavállalókat képezzenek,
 - hatásvizsgálati rendszerek, amelyek keretében egységesen vizsgálhatók az európai városok által gazdasági, társadalmi, kulturális és technológiai téren elért előrelépések. Ennek érdekében ésszerű megközelítésnek tűnik a fenntarthatósági szempontú hatásvizsgálatok európai uniós kézikönyvtervezete (EU Draft Handbook for Sustainability Impact Assessment) mintájára közös útmutató dokumentumokat előírni a hatásvizsgálatokhoz.
- ⁽²³⁾ Az Európai Beruházási Bank (EBB) ezen a területen jelentős támogatást nyújt.
- ⁽²⁴⁾ Lásd a bizottsági szolgálatok SEC(2006) 16 sz. munkadokumentumának F. mellékletét.

2.3.4 Az EGSZB nagy jelentőséget tulajdonít annak a folyamatnak, amely egy „szociálisan felelős térségként”⁽²⁵⁾ megjelölhető terület vagy város kialakulásához vezethet. Ez akkor sikerülhet, ha a térségek és városok figyelembe tudják venni a következő szempontokat:

- társadalmi és környezeti szempontú megfontolások a gazdasági döntések meghozatalakor,
- a részvételen alapuló döntéshozatali eljárásokkal kiegészített értékmodellek kialakítása a versenyképesség élnkítésével kapcsolatban, akár a JESSICA közösségi kezdeményezés⁽²⁶⁾ segítségével is,
- az innováció és a versenyképesség fokozásának érdekében a bevált gyakorlatok cseréje és állandó párbeszéd az érdekelt felek között,
- „megfelelő színvonalú” jólét, amely környezeti és egészségügyi felelősséggel jár együtt,
- a politikusok érzékeny és részvételen alapuló elképzelése a fenntartható városfejlesztésről.

2.3.4.1 Az EGSZB meggyőződése, hogy a városi környezet társadalmi és kulturális fejlődése a legjelentősebb tényező, még a demográfiai tendenciák és a migrációs hullámok tekintetében is.

2.3.4.2 Az EGSZB arról is meg van győződve, hogy a fenntartható városfejlesztésnek a pénzügyi, szociális és kulturális elszegényedés és az anyagi hanyatlás elleni küzdelemre, a személyes megpróbáltatások leküzdésére, valamint a különböző etnikai és kulturális csoportok hatékony társadalmi beilleszkedését figyelembe véve a társadalmi elszigetelődés és kirekesztés elleni küzdelemre kell épülnie.

2.3.5 A folyamat a következő, pontosan meghatározott szakaszokon keresztül halad:

- a területi közösségek közös értékeinek felismerése,
- az erőforrások és szükségletek meghatározása,
- a minőségjavítási célkitűzések és harmonizált értékelési mutatók meghatározása,
- cselekvési terv kidolgozása és az eszközök kiválasztása,
- az alulról felfelé irányuló megközelítésnek megfelelően projektek irányítása és ellenőrzése a „szociálisan felelős térség” témakörében,
- „a térségi kultúra” kialakítása értelmében átfogó intézkedések a tudatosság növelése és a folyamatos továbbképzés érdekében.

⁽²⁵⁾ Lásd ezzel kapcsolatban: Az EU fenntartható fejlődésre vonatkozó stratégiájának vizsgálata. Új stratégia. A Tanács 2006.6.9-i 10117/06 dokumentumának 29. és 30. pontja.

⁽²⁶⁾ A Jessica (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – a városi térségekbe irányuló fenntartható beruházások közös európai támogatása) célja megoldást találni a városrehabilitációs és a városfejlesztési projektek finanszírozási problémáira, valamint a szociális bérlakásokhoz kapcsolódó projektekre, mégpedig szubvenciók és kölcsönök kombinációja révén.

2.3.5.1 Néhány lehetőséget már a helyi hatóságok is azonosítottak, így például:

- elektromos kisbuszok alkalmazása a városközpontokban a magángépjárművek alternatívájaként (Salzburg),
- bioüzemanyaggal működő buszok alkalmazása (Bologna),
- pedálrágégitéses üzemmóddal rendelkező kerékpárok⁽²⁷⁾, amelyek általában nagyon fontosak az idősebbek és a nem hegyvidéki jellegű felszíni adottságokkal rendelkező városok (Ferrara, Milánó) lakosai számára,
- városi vasút- és villamosvonalak építése a városközpontok, valamint a repülőterek és intermodális csomópontok összekapcsolására,
- helyi városrehabilitációs tervek készítése, a városok megújulásának elősegítése, valamint építészeti értékeik és a környezet megőrzése érdekében, a versailles-i Önkormányzat példaértékű esetének mintájára⁽²⁸⁾.

2.3.5.2 Az EGSZB támogatja a Bizottság javaslatát, amely szerint ösztönözni kell a tiszta közúti járművek használatát, és a személyautókat nem a hengerűrtartalom, hanem a CO₂-kibocsátás alapján kellene adóztatni.

2.3.6 Az EGSZB szerint ezekkel a témákkal kapcsolatban minden szinten a tudatosságot fokozó intézkedéseket kell elfogadni. Ezeknek az intézkedéseknek különösen a helyi szintre kell irányulniuk annak érdekében, hogy az állampolgárok és a vállalatok – akár a Foresight-projekt keretében is – aktívan és felelősségteljesen foglalkozzanak mindazzal, amit a fenntartható fejlődéssel és a vállalati szociális felelősséggel kapcsolatban az utóbbi években a nemzetközi szervezetek, úgymint az Európai Bizottság, az ENSZ, az OECD és az „Istituto Europeo per il bilancio sociale” (a Vállalati Szociális Felelősség Európai Intézete) dolgoztak ki.

2.3.6.1 Az elfogadandó eljárások a kutatásra és innovációra, a létesítmények felújítását támogató intézkedésekre, a képzésre, valamint a környezetgazdálkodási és megfigyelő rendszerek terjesztésére összpontosítanak.

2.3.6.2 A tájékoztatáspolitikán és az általános felelősségtudat megteremtésén túl leginkább a következő jogi eszközök alkalmazása a célok megvalósítására: ISO 14001; EMAS⁽²⁹⁾; üvegházhatású gázok kibocsátási normái⁽³⁰⁾; adózási és pénzügyi ösztönzők a célok elérése érdekében; az eljárások egyszerűsítése; a megfelelően tanúsított szereplők mentesítése a környezetvédelemmel kapcsolatos igazgatási kötelezettségek alól.

⁽²⁷⁾ Elektromos motorral felszerelt kerékpárok.

⁽²⁸⁾ A MENDOZA CASTRO tag elnöklete alatt működő tanulmányozócsoportnak módjában állt – BUFFETAUT tag, Versailles város alpolgármestere meghívására – a helyszínen tanulmányozni Versailles városfejlesztési tervének koncepcióját, felépítését és fejlődését, amely az Agenda 21 megvalósításának keretében jött létre, a város önkormányzati tanácsa által 2003-ban hozott határozat értelmében (lásd a 3. mellékletet).

⁽²⁹⁾ Községi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer, a 761/2001/EK rendelettel módosított 1836/93/EGK rendelet.

⁽³⁰⁾ ISO 14064, az üvegházhatású gázok új kibocsátási normája, valamint a 2003/87/EK irányelv.

2.3.6.3 Az EGSZB üdvözlőné a „Zöld városok európai díjainak” bevezetését. Az ilyen díjak az integrált megközelítés és a megfelelő koherens magatartásformák kialakítása tekintetében ösztönözhetnék a helyi közösségek, valamint azok köz- és magán szereplői ráfordításainak optimalizálását.

2.3.6.4 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a Régiók Bizottságával együttműködve maga járjon elől jó példával, és vizsgálja meg a civil társadalom évenként odaítélendő „Eurogreen City” elnevezésű díja kialakításának lehetőségét, járuljon hozzá az ORATE/ESPON Megfigyelőközpont⁽³¹⁾ által tapasztalt előrelépések ellenőrzéséhez, azonosítsa az akadályokat és kísérje figyelemmel a fenntartható városfejlesztés bevált gyakorlatait az Egységes Piaci Megfigyelőközpont keretein belül.

2.3.7 Az EGSZB véleménye szerint a városi környezetre vonatkozó hatékony stratégia központi eleme elsősorban az, hogy megfelelő rendszereket alakítsanak ki, ezt követően pedig integrált módon kezeljék az összetett helyzeteket, amelyekben egyidejűleg vannak jelen a következő elemek:

- a területi befektetési és döntéshozatali szintek sokrétűsége,
- a döntéshozatali központok sokrétűsége, különböző adottságokkal és a prioritásokkal,
- eltérő időbeli üzemelés rövid, közép- és hosszú távú célokkal.

2.3.8 Az EGSZB véleménye szerint a „szociálisan felelős térségek” irányítására vonatkozó integrált megközelítést a következő szempontok szerint kell javítani:

- a Bizottsággal folytatott konzultáció javítása,
- a városok társadalmi-gazdasági és környezeti szempontú fenntarthatóságában érintett valamennyi fél részvétele a cselekvési javaslatok kidolgozásában,

- állandó és strukturált párbeszéd a civil társadalommal a környezeti kockázatokra, a tiszta technológiákkal kapcsolatos választási lehetőségekre és a városok vonzerejének szükség-szerű növelésére vonatkozó átlátható tájékoztatás céljából,
- közös vízió a középtávú fejlesztésről olyan, részvételen alapuló előrejelzés igénybevételével, amelybe bevonják a köz- és magán-szféra döntéshozatali központjait,
- hatásvizsgálati eljárás alkalmazása a közösségi szinten előre rögzített kritériumok és eljárások alapján, amelyek megfelelnek az integrált területi megközelítésnek,
- a bevált eljárások kiértékelése, különösen a társadalmi beilleszkedés, a biztonság és a polgárok közötti együttélés területén,
- a környezetvédelem szempontjainak fokozott figyelembevétele az iskolai oktatásban, valamint a felnőttképzés és az idősok képzésének kiépítése,
- többek között a JEREMIE és a JESSICA közösségi kezdeményezéseknek köszönhetően közös erőfeszítések a pénzügyi tervezési rendszer kifejlesztése érdekében, amely – akár a strukturális és kohéziós alapok, az EBB és az EBA eszközei, valamint a köz- és magán-szféra közötti partnerségek támogatásán keresztül tevékenykedve – ösztönözheti a növekedést és foglalkoztatást, és erősítheti a társadalmi beilleszkedést a városokban,
- támogató intézkedések és a köz- és magán-szereplők önkéntes tevékenységeinek tanúsítására szolgáló rendszerek a fenntartható és versenyképes városi környezet kialakítása érdekében.

Brüsszel, 2006. szeptember 13.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Anne-Marie SIGMUND

⁽³¹⁾ ORATE (Observatoire en réseau de l'aménagement du territoire européen) / ESPON (European Spatial Planning Observation Network)